

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
YVES BOT
prezentate la 17 mai 2017¹

Cauza C-171/16

Trayan Beshkov
Cu participarea:
Sofiyska rayonna prokuratura

[cerere de decizie preliminară formulată de Sofiyski Rayonen sad (Tribunalul de Raion Sofia, Bulgaria)]

„Spațiul de libertate, securitate și justiție – Decizia-cadru 2008/675/JAI – Luarea în considerare a hotărârilor de condamnare anterioare între statele membre – Noțiunea «nou proces penal» – Neadmiterea unei modificări a executării de către statul membru în care se desfășoară noul proces penal a condamnării anterioare”

1. În prezenta cauză, Curții i se solicită, pentru prima dată, să interpreteze dispozițiile Deciziei-cadru 2008/675/JAI a Consiliului din 24 iulie 2008 privind luarea în considerare a condamnărilor în statele membre ale Uniunii Europene în cadrul unui nou proces penal².
2. Mai exact, instanța de trimitere solicită Curții să precizeze noțiunea „proces penal” în sensul articolului 3 alineatul (1) din această decizie-cadru. Această instanță dorește să afle dacă respectiva noțiune include o procedură care are ca obiect executarea unei pedepse pronunțate de o instanță a unui stat membru pentru care trebuie să fie luată în considerare condamnarea anterioară pronunțată de o instanță a unui alt stat membru.
3. Pe de altă parte, instanța de trimitere dorește să afle dacă aceeași dispoziție se opune unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede că cererea de luare în considerare a condamnării anterioare pronunțate de instanța unui alt stat membru nu poate proveni în mod direct de la persoana condamnată.
4. În sfârșit, cea de a treia întrebare preliminară adresată de instanța de trimitere privește modalitățile concrete de luare în considerare de către o instanță națională a condamnării anterioare pronunțate de o instanță a unui alt stat membru în cazul în care pedeapsa care decurge din aceasta a fost deja executată în întregime.
5. În prezentele concluzii vom arăta mai întâi că, în opinia noastră, pentru a fi luată în considerare în cadrul unui nou proces penal într-un stat membru, conform dispozițiilor Deciziei-cadru 2008/675, o hotărâre judecătorească ce emană de la un stat membru al spațiului de libertate, securitate și justiție nu trebuie să fie recunoscută în prealabil potrivit unei proceduri speciale, precum cea prevăzută de Nakazatelno-protsesualen kodeks (Codul de procedură penală bulgar).

¹ Limba originală: franceza.

² JO 2008, L 220, p. 32.

6. În continuare, vom expune motivele pentru care considerăm că articolul 3 alineatul (1) din Decizia-cadru 2008/675 trebuie interpretat în sensul că constituie un „proces penal” în sensul acestei dispoziții o procedură având ca obiect executarea unei pedepse pronunțate de instanța unui stat membru pentru care trebuie luată în considerare condamnarea anterioară pronunțată de instanța unui alt stat membru. De asemenea, vom propune Curții să declare că dispoziția menționată trebuie interpretată în sensul că cererea de luare în considerare a unei condamnări anterioare pronunțate de o instanță a unui alt stat membru poate proveni direct de la persoana condamnată.

7. Vom explica apoi motivul pentru care, în opinia noastră, articolul 3 alineatele (1) și (3) din această decizie-cadru trebuie să fie interpretat în sensul că se opune unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede că o instanță națională revizuieste, cu ocazia unui nou proces penal, pedeapsa aplicată de o instanță a unui alt stat membru, deja executată, în scopul aplicării unei pedepse privative de libertate totale care să includă pedeapsa pronunțată de celălalt stat membru.

8. În sfârșit, în opinia noastră, pentru a asigura efectul util al deciziei-cadru menționate, instanța națională trebuie, dacă este cazul și sub condițiile și rezervele prevăzute de acest text, să aplice dispozițiile articolului 3 alineatele (1), (3) și (5) din aceeași decizie-cadru, interpretat în lumina considerentelor (8) și (9) ale acesteia.

I. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

9. Considerentul (1) al Deciziei-cadru 2008/675 precizează că obiectivul de a menține și a dezvolta un spațiu de libertate, securitate și justiție impune posibilitatea ca informațiile privind condamnările pronunțate în statele membre să fie luate în considerare în afara statului membru de condamnare, atât pentru a preveni săvârșirea unor noi infracțiuni, cât și în cadrul unui nou proces penal.

10. Considerentele (8) și (9) ale acestei decizii-cadru au următorul cuprins:

„(8) Atunci când, în cursul procesului penal într-un stat membru, sunt puse la dispoziție informații privind o condamnare anterioară într-un alt stat membru, ar trebui să se evite, pe cât posibil, ca persoana în cauză să fie tratată mai puțin favorabil decât dacă respectiva condamnare anterioară ar fi fost o condamnare pronunțată de o instanță națională.

(9) Articolul 3 alineatul (5) ar trebui interpretat, printre altele, cu respectarea considerentului (8), în sensul în care, dacă instanța națională, într-un nou proces penal, atunci când ia în considerare o sentință pronunțată și impusă anterior într-un alt stat membru, este de părere că impunerea unei sentințe de o anumită gravitate în limitele legislației naționale ar fi disproporționat de dură față de infractor, având în vedere circumstanțele săvârșirii faptei, și dacă scopul pedepsei poate fi atins printr-o sentință mai ușoară, aceasta poate reduce gravitatea sentinței în mod corespunzător, dacă acest lucru ar fi fost posibil în cazurile pur naționale.”

11. Articolul 2 din decizia-cadru menționată prevede următoarele:

„În sensul prezentei decizii-cadru, «condamnare» înseamnă orice hotărâre definitivă pronunțată de o instanță penală care stabilește săvârșirea cu vinovăție a unei fapte penale.”

12. Potrivit articolului 3 din Decizia-cadru 2008/675:

„(1) Fiecare stat membru se asigură că, în cadrul unui proces penal desfășurat împotriva unei persoane, condamnările anterioare pronunțate împotriva aceleiași persoane pentru fapte diferite săvârșite în alte state membre, în legătură cu care s-au obținut informații pe baza instrumentelor aplicabile disponibile cu privire la asistența juridică reciprocă sau la schimburile de informații extrase din cazierul judiciar, sunt luate în considerare în măsura în care condamnările anterioare la nivel național sunt luate în considerare și că acestor condamnări le sunt conferite efecte echivalente cu cele conferite condamnărilor anterioare la nivel național, în conformitate cu legislația națională.

(2) Alineatul (1) se aplică în etapa care precede procesul penal, în timpul procesului penal și la momentul executării condamnării, în special în ceea ce privește normele procedurale aplicabile, inclusiv acelea referitoare la arestul preventiv, definiția infracțiunii, tipul și gravitatea sentinței, precum și normele privind executarea hotărârii.

(3) Luarea în considerare a condamnărilor anterioare pronunțate în alte state membre, astfel cum este prevăzut la alineatul (1), nu are efectul de a influența, de a revoca sau revizui condamnările anterioare sau orice hotărâri referitoare la executarea lor luate de către statul membru în care se desfășoară noul proces.

(4) În conformitate cu alineatul (3), alineatul (1) nu se aplică în măsura în care, în cazul în care condamnarea anterioară ar fi fost o condamnare la nivel național pronunțată de statul membru în care se desfășoară noul proces, luarea în considerare a condamnării anterioare ar fi avut efectul de a influența, de a revoca sau revizui condamnarea anterioară sau orice hotărâre referitoare la executarea sa, în conformitate cu legislația națională a acelui stat membru.

(5) În cazul în care infracțiunea pentru care se desfășoară noul proces a fost săvârșită înainte de pronunțarea sau executarea în întregime a condamnării anterioare, alineatele (1) și (2) nu reclamă statelor membre să aplice normele lor de drept intern la impunerea sentințelor, atunci când aplicarea acestor norme la condamnările din alte țări ar limita capacitatea judecătorului de a dispune o hotărâre în noul proces.

Cu toate acestea, statele membre se asigură că, în astfel de cazuri, instanțele de judecată pot să ia în considerare într-un alt mod condamnările anterioare pronunțate în alte state membre.”

B. Dreptul bulgar

13. Conform articolului 8 alineatul (2) din Nakazatelen kodeks (Codul penal bulgar), în versiunea în vigoare începând din 27 mai 2011 (denumit în continuare „codul penal”), o condamnare pronunțată în alt stat membru al Uniunii Europene pentru o faptă care constituie infracțiune potrivit acestui cod este luată în considerare în orice proces penal care se desfășoară în Bulgaria împotriva aceleiași persoane.

14. Articolul 23 alineatul (1) din codul menționat prevede că, în cazul în care prin același act sunt săvârșite mai multe infracțiuni sau dacă o persoană săvârșește mai multe infracțiuni distincte înainte de a fi condamnată pentru una dintre acestea printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă, instanța, după ce stabilește separat o pedeapsă pentru fiecare infracțiune, aplică pedeapsa cea mai grea.

15. În temeiul articolului 25 alineatele (1) și (2) din codul menționat, dispozițiile articolului 23 se aplică și atunci când persoana a fost condamnată prin hotărâri separate. Pe de altă parte, în cazul în care pedeapsa aplicată în cadrul uneia dintre condamnări a fost integral sau parțial executată, ea este dedusă atunci când este de aceeași natură cu pedeapsa totală în scopul executării pedepsei.

16. Articolul 24 din codul penal prevede de asemenea că, în cazul în care pedepsele aplicate sunt de aceeași natură, astfel cum este cazul în speță, instanța poate majora pedeapsa totală cu jumătate, fără a depăși un dublu maxim, și anume, pe de o parte, maximul pedepselor stabilite pentru fiecare dintre infracțiunile de acest tip și, pe de altă parte și în orice caz, maximul prevăzut pentru cea mai grea dintre aceste pedepse.

17. Articolul 4 alineatul (2) din Nakazatelno-protsesualen kodeks (Codul de procedură penală), în versiunea în vigoare în 2010, prevede că o hotărâre pronunțată de o instanță a unui alt stat, rămasă definitivă și care nu este recunoscută potrivit procedurii prevăzute de legislația bulgară nu trebuie executată de autoritățile bulgare. Alineatul (3) precizează că alineatul (2) al acestuia nu se aplică atunci când o convenție internațională la care Republica Bulgaria este parte, care este ratificată, publicată și intrată în vigoare, prevede altfel.

18. În secțiunea consacrată recunoașterii și executării hotărârilor pronunțate de instanțe străine, articolul 463 din acest cod prevede că o hotărâre definitivă pronunțată de o instanță străină este recunoscută și executată de autoritățile bulgare atunci când, în temeiul dreptului bulgar, fapta pentru care s-a formulat cererea constituie infracțiune și autorul faptei răspunde penal, hotărârea respectă întru totul principiile consacrate de Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, și protocoalele la această la care Republica Bulgaria este parte, autorul nu a fost condamnat pentru o infracțiune politică sau o infracțiune legată de o astfel de infracțiune sau pentru crime de război, Republica Bulgară nu a recunoscut o hotărâre a unei alte instanțe străine referitoare la același autor și la aceeași infracțiune și hotărârea nu încalcă principiile fundamentale ale dreptului penal și ale procedurii penale bulgare.

19. Articolul 466 alineatul (1) din codul menționat prevede că decizia de recunoaștere a unei condamnări pronunțate de o instanță străină are efectul unei condamnări pronunțate de o instanță bulgară.

II. Situația de fapt

20. Printr-o hotărâre pronunțată la 13 decembrie 2010 de Landesgericht Klagenfurt (Tribunalul Regional din Klagenfurt, Austria), domnul Trayan Beshkov, de cetățenie bulgară, a fost condamnat, pentru fapte de tănuire comise pe teritoriul austriac la 14 noiembrie 2010, la pedeapsa închisorii de 18 luni, din care 6 luni cu executare și 12 luni cu suspendare sub supraveghere, însoțită de un termen de supraveghere de 3 ani.

21. Instanța de trimitere precizează că partea de 6 luni cu executare din pedeapsa închisorii a fost executată în perioada 13 decembrie 2010-14 mai 2011, după ce s-a scăzut din durata acesteia perioada în care domnul Beshkov a fost în arest preventiv. Începând din 14 mai 2011, a început să curgă termenul de supraveghere de 3 ani.

22. Printr-o hotărâre pronunțată la 29 aprilie 2013 de Sofiyski Rayonen sad (Tribunalul de Raion Sofia, Bulgaria), domnul Beshkov a fost condamnat la pedeapsa închisorii de un an pentru săvârșirea, la 19 noiembrie 2008, în Sofia, a unor fapte calificate drept vătămări corporale ușoare care au afectat sănătatea și pentru acte de huliganism.

23. Având în vedere că domnul Beshkov este căutat de autoritățile bulgare, această pedeapsă nu a fost încă executată.

24. La 14 mai 2015, Sofiyski Rayonen sad (Tribunalul de Raion Sofia) a primit o cerere formulată de domnul Beshkov și trimisă prin intermediul mandatarului său *ad litem*, prin care acesta solicită aplicarea articolului 23 alineatul (1) și a articolului 25 alineatul (1) din codul penal. Astfel, acesta solicită ca, pentru executarea pedepsei pronunțate prin hotărârea din 29 aprilie 2013, să i se aplice o pedeapsă privativă de libertate totală unică corespunzătoare pedepsei celei mai grele dintre cele aplicate de instanțele austriece și bulgare.

25. Deoarece una dintre pedepse a fost aplicată de o instanță străină, instanța de trimitere ridică problema dacă trebuie să recunoască în prealabil hotărârea instanței austriece sau dacă, în temeiul Deciziei-cadru 2008/675, ea poate sau chiar trebuie să admită cererea domnului Beshkov.

III. Întrebările preliminare

26. Având îndoieli cu privire la interpretarea care trebuie dată dreptului Uniunii Europene, Sofiyski Rayonen sad (Tribunalul de Raion Sofia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Ce interpretare trebuie să se dea noțiunii «nou proces penal» din Decizia-cadru 2008/675/JAI; acesta trebuie să vizeze neapărat stabilirea săvârșirii cu vinovăție a infracțiunii sau se poate referi și la un proces în care, potrivit dreptului național al celui de al doilea stat membru, pedeapsa aplicată printr-o hotărâre anterioară trebuie să fie contopită cu o altă pedeapsă sau trebuie să se dispună o executare separată?
- 2) Articolul 3 alineatul (1) coroborat cu considerentul (13) al Deciziei-cadru 2008/675/JAI trebuie interpretat în sensul că nu se opune dispozițiilor naționale potrivit cărora o procedură de luare în considerare a unei hotărâri anterioare, pronunțată în alt stat membru, nu poate fi declanșată de persoana condamnată, ci numai de statul membru care a pronunțat hotărârea anterioară sau de statul membru în care se desfășoară noul proces penal?
- 3) Articolul 3 alineatul (3) din Decizia-cadru 2008/675/JAI trebuie interpretat în sensul că nu admite ca statul în care se desfășoară noul proces penal să modifice modalitatea de executare a pedepsei aplicate de statul membru în care s-a pronunțat hotărârea anterioară, inclusiv în cazurile în care, potrivit dreptului național al celui de al doilea stat membru, pedeapsa aplicată printr-o hotărâre anterioară trebuie să fie contopită cu o altă pedeapsă, sau trebuie să se dispună o executare separată?”

IV. Analiza noastră

27. Chiar dacă nu o face formal în enunțul întrebărilor adresate Curții, instanța de trimitere adresează întrebarea dacă hotărârea pronunțată de Landesgericht Klagenfurt (Tribunalul Regional din Klagenfurt) trebuie să fie în prealabil recunoscută ca hotărâre străină, potrivit procesului specific prevăzut la articolul 463 din Codul de procedură penală.

28. Caracterul esențial al acestei întrebări ne va determina să o integrăm în raționamentul nostru în cadrul practicii clasice a reformulării.

29. Considerăm că se impune în mod evident un răspuns negativ.

30. Astfel, întrucât Republica Austria, la fel ca Republica Bulgaria, sunt membre ale spațiului de libertate, securitate și justiție, principiul care trebuie aplicat în cadrul circulației și al aplicării hotărârilor judecătorești în acest spațiu și potrivit normelor care decurg din instrumentele legislative în vigoare, astfel cum au fost interpretate de Curte, este cel al recunoașterii reciproce. Astfel, trebuie

reamintit că, potrivit jurisprudenței inițiate în Hotărârea din 11 februarie 2003, Gözütok și Brügge³, recunoașterea reciprocă are drept efect faptul că instanța unui stat membru trebuie să considere hotărârea judecătorească pronunțată într-un alt stat membru ca și cum ar fi a sa proprie, chiar dacă dreptul național ar fi condus la o soluție diferită.

31. În ceea ce privește Decizia-cadru 2008/675, care face ea însăși trimitere, în considerentul (2), la recunoașterea reciprocă, trebuie constatat că o astfel de recunoaștere prealabilă ar fi contrară nu numai textului însuși al acestei decizii-cadru, care nu impune deloc o asemenea formalitate, ci și principiilor reamintite la punctul anterior.

32. În aceste condiții, trebuie să se revină asupra întrebărilor adresate Curții în prezenta cauză și care privesc unul dintre domeniile cele mai tehnice și, prin urmare, unul dintre cele mai complicate ale dreptului penal și ale procedurii penale, și anume cel al dreptului pedepselor.

33. Mai exact, problemele ridicate de instanța de trimitere privesc punerea în aplicare a Deciziei-cadru 2008/675, care prevede luarea în considerare de către instanțele naționale ale unui stat membru a hotărârilor penale pronunțate de un alt stat membru.

34. Această obligație de luare în considerare constituie una dintre consecințele directe ale existenței spațiului de libertate, securitate și justiție pe care Uniunea îl oferă cetățenilor săi.

35. Realizarea concretă a acestui spațiu presupune ca legislațiile și practicile naționale să se poată corobora într-un astfel de mod încât să nu creeze incompatibilități care ar împiedica nu doar procesul recunoașterii reciproce, cât și pe cel al simplei cooperări judiciare cotidiene. În caz contrar, ar rezulta fie zone teritoriale în care infractorii ar fi siguri de găsirea unui refugiu, fiind la adăpost de cererile de arestare sau de executare a pedepselor pronunțate în mod legal în alte state membre, fie situații identice, dar tratate în mod diferit, după cum infracțiunea sau infracțiunile ar fi comise de o parte sau de altă parte a unui râu care formează una dintre aceste frontiere pe care spațiul de libertate, securitate și justiție are tocmai drept obiectiv să le elimine⁴.

36. Astfel, însăși noțiunea de spațiu unic în materie penală trebuie să țină seama de realitatea comportamentelor infractorilor și a normelor comune aplicate de instanțele naționale, care constituie principiile generale ale dreptului pedepselor.

37. Infractorii circulă în spațiul unic la fel cum cetățenii cinstiți circulă pe teritoriul statelor membre. În cadrul acestora din urmă, ca și în cadrul Uniunii, ei pot comite fapte izolate sau fapte în serie. Legislațiile naționale reglementează în mod diferit prima categorie în comparație cu cea de a doua. Actele în serie țin, la modul general, fie de ipoteza recidivei, fie de cea numită „a concursului real de infracțiuni”.

38. Din punct de vedere juridic, există recidivă atunci când, după o condamnare penală rămasă definitivă – și cu atât mai mult executată –, infractorul săvârșește din nou o infracțiune identică cu precedentă sau calificată ca atare de lege.

39. Pluralitatea intermediară de infracțiuni este comparabilă cu recidiva, cu deosebirea esențială că, în această a doua situație, infracțiunea sau infracțiunile săvârșite în urma unei prime condamnări nu prezintă caracterul de similitudine menționat la punctul anterior.

40. În schimb, concursul real de infracțiuni este constituit din infracțiuni care au fost toate săvârșite fără ca faptele penale comise să fi fost separate în timp de o condamnare definitivă.

3 C-187/01 și C-385/01, EU:C:2003:87.

4 Pascal, B., „Vérité en deçà des Pyrénées, erreur au-delà, plaisante justice qu'une rivière borne”, *Pensées*, 1970.

41. Recidiva determină o majorare a maximului pedepsei aplicabile infracțiunii ulterioare. La aceasta se adaugă posibila revocare a suspendărilor anterioare, precum și, eventual, imposibilitatea de a putea beneficia de anumite tipuri de măsuri favorabile, cum este suspendarea simplă. Această severitate se explică prin faptul că, prin prima condamnare, infractorul a luat cunoștință, cel puțin, de faptul că pedepsirea actului ilicit este o realitate, că aceasta putea fi neplăcută pentru el și că, întrucât era prima dată, a putut beneficia de o măsură de clemență sau de încadrare care constituia pentru el o șansă de a se îndrepta și de a urma din acel moment calea legală. Din această perspectivă, recidiva demonstrează o persistență în comportamentul infracțional, pentru că infracțiunea care este săvârșită în mod repetat ulterior este aceeași și, prin urmare, justifică un răspuns social mai puternic.

42. Pluralitatea intermediară de infracțiuni se traduce printr-un grad mai mic de persistență într-un anumit tip de comportament infracțional determinat. Aceasta nu conduce la majorarea maximului pedepsei aplicabile infracțiunilor ulterioare, dar justifică totuși o sporire a severității represiei prin revocarea eventuală a suspendărilor anterioare și prin posibilitatea de a nu mai beneficia de acestea în viitor.

43. În cadrul unui concurs real de infracțiuni, situația este diferită. Avertismentul care favorizează conștientizarea și pe care îl reprezintă prima condamnare nu a avut loc. Prin urmare, multiplicarea infracțiunilor nu poate primi semnificația desprinsă mai sus și, în consecință, riposta socială nu poate îmbrăca aceeași formă.

44. În speță, instanța se află în prezența unei pluralități de infracțiuni cărora le sunt, teoretic, aplicabile tot atâtea pedepse distincte câte infracțiuni au fost săvârșite. Situația concretă cu care se confruntă poate îmbrăca două aspecte: fie toate faptele săvârșite fac obiectul unei urmăriri unice, fie fac obiectul unor urmăriri diferite; în primul caz, problema va fi soluționată printr-o singură hotărâre de condamnare; în cel de al doilea, va trebui să se stabilească dacă diferitele pedepse pronunțate se cumulează sau nu se cumulează și, prin urmare, să se stabilească în ce mod instanța care se pronunță cu privire la aplicarea pedepselor ar putea sau ar trebui să coroboreze hotărârea sa cu cele pe care le-a pronunțat o altă instanță.

45. Aceste „alte” instanțe pot aparține toate aceluiași stat membru sau, cel puțin în parte, unor state diferite. Exact aceasta este problema în litigiul principal. Din fericire, această problemă sensibilă își găsește deja o linie de conduită în existența unor principii generale ale dreptului pedepselor.

46. Astfel, executarea pedepsei ca atare nu se poate reduce la o simplă operațiune de calcul al numărului de zile de încarcerare. În afara aspectelor privind demnitatea care vizează condițiile materiale ale detenției, executarea unei sancțiuni penale trebuie de asemenea să răspundă cerințelor funcției pe care trebuie să o îndeplinească o pedeapsă.

47. Reamintim faptul că funcția pedepsei, chiar dacă nu este exprimată ca atare nici în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nici în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, este totuși purtătoarea unei valori care exprimă atât modul cum sunt concepute raporturile umane într-o societate, cât și posibilitatea omului de a se îndrepta și de a se reintegra.

48. Concepută în mod primitiv ca o răzbunare, pedeapsa a evoluat către o sancțiune privită la început ca plată, ulterior ca reparație și, în sfârșit, aceasta fiind și concepția modernă, ca trebuind să permită reintegrarea condamnatului în societate. Recidiva infracțională a ridicat imediat problema prevenției sale. Foarte rapid a devenit evident că izolarea infractorului reprezentată de pedeapsa închisorii, chiar dacă este inevitabilă în anumite cazuri, nu numai că nu evita recidiva, ci, dimpotrivă, putea să o favorizeze. Astfel, s-a dezvoltat funcția de reintegrare a pedepsei, care este legată, în faza executării sale, de principiul fundamental al individualizării sale.

49. În ipoteza, precum cea existentă în prezenta cauză, a unui concurs real de infracțiuni, tocmai principiul individualizării constituie esența subiectului. Adunarea matematică a tuturor pedepselor aplicate pentru faptele săvârșite într-o perioadă în care nu au intervenit niciun avertisment și nicio răspundere ar putea, cel mai adesea, să apară ca fiind disproporționată în raport cu personalitatea infractorului și cu împrejurările în care au fost comise faptele și, prin urmare, nedreaptă. Nedreaptă, pedeapsa ar conduce cu siguranță mai degrabă la revoltă, deci la recidivă, decât la schimbare. Toate acestea justifică puterea acordată instanței, în domeniul său de apreciere a individualizării necesare și potrivit limitelor prescrise de lege, de a combina în mod optim sancțiunile care se aplică infracțiunilor săvârșite în această perioadă a vieții unui infractor.

50. Întrucât aceste sancțiuni pot avea o mare diversitate, unele dintre ele constând, de exemplu, în pedepse scurte, dar cu lipsire de libertate, altele, mai lungi, vor fi însoțite de o suspendare simplă sau sub supraveghere etc., acest lucru presupune ca instanța să beneficieze de o marjă de apreciere care să îi permită să adapteze soluția pe care o va lua la gravitatea faptelor, la împrejurările în care acestea au fost săvârșite și la persoana infractorului, în special la vârsta sa.

51. Mai mult, în ceea ce privește luarea în considerare și coroborarea hotărârilor adoptate de instanțe situate în mai multe state membre, particularitățile care pot exista în fiecare dintre legislațiile care se aplică trebuie de asemenea să fie respectate, în măsura în care nu aduc atingere unității, eficacității și supremației dreptului Uniunii.

52. Decizia-cadru 2008/675 consacră exact acest principiu.

53. În considerentele (4) și (5) ale acestei decizii-cadru se precizează în mod clar că legislațiile naționale care consideră că doar condamnările pronunțate de instanțele naționale produc efecte juridice nu trebuie să fie aplicate de către instanță. Considerentul (5) al deciziei-cadru menționate impune astfel instanțelor statelor membre să considere că condamnările pronunțate de alte instanțe din cadrul Uniunii produc efecte juridice echivalente cu cele pe care le produc condamnările pronunțate de instanțele naționale.

54. Această cerință este în mod clar legată de realizarea spațiului de libertate, securitate și justiție și, prin aceasta, de recunoașterea reciprocă, în temeiul căreia hotărârile străine trebuie să fie nu numai luate în considerare, ci și să fie respectate.

55. În consecință, prin luarea în considerare a hotărârii străine anterioare, instanța care se pronunță ulterior acesteia nu o poate modifica nici într-un sens, nici în altul. În mod clar, acest lucru presupune că, pentru a aplica propria sa hotărâre, instanța care se pronunță ultima nu poate nici majora, nici reduce pedeapsa anterioară și nici nu poate revoca suspendarea care ar putea fi, eventual, dispusă prin aceasta. Articolul 3 alineatul (3) din Decizia-cadru 2008/675 consacră acest principiu.

56. Pur și simplu, instanța națională sesizată ultima trebuie să îi confere acestei hotărâri consecințele pe care le-ar avea o hotărâre națională anterioară.

57. Odată făcute aceste precizări, întrebările adresate de instanța de trimitere trebuie analizate mai amănunțit.

58. În această privință considerăm că răspunsurile pe care trebuie să le dăm la prima și la a doua întrebare nu ridică dificultăți.

59. Astfel, în ceea ce privește prima întrebare, procesul demarat este în mod incontestabil, în opinia noastră, un proces de natură penală, dată fiind materia pe care o tratează, și anume executarea pedepsei. Un proces poate fi penal fără a fi consacrat unor noi urmăriri. În acest caz este vorba despre executarea pedepsei, proces care implică tehnicile și principiile dreptului penal, și despre scopul său special, care contribuie astfel la autonomia sa. În plus, dacă legiuitorul ar fi dorit să rezerve aplicarea Deciziei-cadru 2008/675 doar urmărilor penale, atunci, cu certitudine, ar fi utilizat acest termen precis „urmărire”, iar nu pe cel general, „proces”.

60. În această privință, observăm faptul că noțiunea „proces penal” este definită la articolul 2 litera (b) din Decizia-cadru 2009/315/JAI⁵ drept „etapa care precede etapa de judecată, etapa de judecată propriu-zisă și executarea condamnării”. Această decizie-cadru și Decizia-cadru 2008/675 sunt strâns legate, în măsura în care prima are ca scop să faciliteze schimbul de informații dintre statele membre privind cazierul judiciar al unei persoane condamnate într-un stat membru, iar cea de a doua permite, prin urmare, să fie luate în considerare condamnarea sau condamnările astfel comunicate. În plus, evidențiem faptul că, în mai multe rânduri, textul Deciziei-cadru 2008/675 face trimitere în mod expres la executarea pedepselor, ceea ce considerăm că încheie dezbateră⁶.

61. În ceea ce privește cea de a doua întrebare, în măsura în care decizia-cadru menționată privește executarea și individualizarea pedepselor, considerăm că acest din urmă principiu a fost în mod clar stabilit atât în interesul societății, cât și în cel al condamnatului, ceea ce este suficient pentru a-i permite acestuia din urmă să invoce normele naționale care prevăd luarea în considerare a unei condamnări anterioare pronunțate într-un alt stat membru. Deși pedeapsa are funcția de reintegrare pe care am subliniat-o, este evident că cele două interese se întâlnesc, cel al infractorului de a-și relua drumul corect și cel al societății de a avea un infractor mai puțin.

62. În fond, a-i recunoaște acest drept nu înseamnă nimic altceva decât aplicarea principiului dreptul la judecarea cauzei de către o instanță, mai ales în condițiile în care din hotărârea acesteia din urmă poate rezulta o individualizare mai bună a pedepsei.

63. În plus, astfel cum precizează instanța de trimitere, legislația națională bulgară prevede expres dreptul condamnatului de a iniția o procedură în fața instanțelor în scopul stabilirii unei pedepse totale corespunzătoare celei mai grele dintre pedepsele aplicate atunci când toate condamnările au fost pronunțate de instanțe naționale. A refuza acest drept unui condamnat căruia i-a fost aplicată o pedeapsă de către o instanță a unui alt stat membru ar elimina orice efect util al Deciziei-cadru 2008/675 în măsura în care inițiativa i-ar reveni doar ministerului public, care nu are neapărat cunoștință de condamnările anterioare străine, ceea ce de altfel era cazul în prezenta speță, și a cărui lipsă de acțiune l-ar lipsi pe condamnat de orice posibilitate de a-i fi aplicată o pedeapsă totală. De altfel, aceasta ar conduce, în cadrul spațiului de libertate, securitate și justiție, la o discriminare între justițiabilii care se găsesc în situații comparabile.

64. În acest sens, caracterul exclusiv al puterii procurorului general își găsește originea, în dreptul național, în faptul că condamnarea străină trebuie să facă obiectul unei recunoașteri prealabile. Astfel cum am subliniat mai sus, principiul recunoașterii reciproce impune recunoașterea condamnării anterioare pronunțate într-un alt stat membru fără nicio formalitate și în special, astfel cum sugerează instanța de trimitere, fără să fie declanșată o procedură de recunoaștere prealabilă.

65. În sfârșit, principiul echivalenței, care stă de asemenea la baza filosofiei Deciziei-cadru 2008/675, ar fi în acest fel încălcat. În aceste condiții, considerăm că dispoziția națională care instituie această diferență de tratament trebuie să fie pusă și simplu înlăturată.

5 Decizia-cadru a Consiliului din 26 februarie 2009 privind organizarea și conținutul schimbului de informații extrase din cazierul judiciar între statele membre (JO 2009, L 93, p. 23).

6 A se vedea în special articolul 3 alineatul (2) din această decizie-cadru.

66. Cea de a treia întrebare generează însă anumite dificultăți. Care sunt soluțiile aplicabile unei situații precum cea din litigiul principal? Reamintim faptul că, prin definiție, nu suntem nici în situația unei recidive, nici în cea a unei urmăriri unice.

67. În primul rând, cumulul matematic ca atare nu poate fi considerat o soluție acceptabilă pentru motivele și principiile generale explicate mai sus. Decizia-cadru 2008/675 însăși, în considerentul (9), recunoaște instanței sesizate ulterior, ca efect automat al luării în considerare a hotărârii anterioare, dreptul de a nu aplica o sancțiune care ar fi disproporționată dacă, printr-o sentință mai ușoară, scopul pedepsei poate fi atins într-un mod adecvat.

68. În al doilea rând, instanța poate cumula pedepsele pronunțate în limita maximului prevăzut pentru cea mai gravă dintre infracțiunile săvârșite.

69. În al treilea rând, aceasta poate considera că prima pedeapsă pronunțată este suficientă și poate pronunța o pedeapsă de aceeași natură și în același quantum, precizând că aceasta se va contopi cu cea pronunțată anterior. Dacă această pedeapsă, deși pronunțată, nu a fost încă executată, este necesar, prin urmare, ca cea de a doua instanță sesizată să înceapă un dialog cu instanța străină pentru a obține asigurarea executării de către instanța străină a pedepsei pronunțate anterior sau pentru a solicita ca executarea acestei pedepse să îi fie încredințată, decizie care ar trebui să intervină în cadrul normelor prevăzute, de această dată, de Decizia-cadru 2008/909/JAI⁷.

70. Atât într-un caz, cât și în celălalt, integritatea hotărârii străine va fi respectată și de asemenea va fi menținută suveranitatea instanței care a pronunțat-o.

71. Acestor situații clasice și larg răspândite în Uniune li se adaugă altele care rezultă din dispozițiile specifice proprii anumitor legislații naționale.

72. Din ceea ce înțelegem din expunerea instanței de trimitere, acesta este cazul în dreptul bulgar.

73. În această privință nu putem decât să regretăm că guvernul bulgar, ca de altfel niciun alt guvern, nu a considerat util să asigure prezența sa în ședință, determinând Curtea să anuleze ședința care fusese prevăzută inițial. Astfel, fără a putea beneficia de detalii importante și fără a beneficia de analizele statelor membre ale căror instanțe se confruntă în mod obișnuit cu acest gen de probleme, ne vom continua raționamentul, cu această rezervă.

74. Astfel, considerăm că, în situația descrisă de instanța de trimitere, legislația națională prezintă următoarele caracteristici:

- impune instanței să pronunțe o pedeapsă totală, în mod normal pedeapsa cea mai grea dintre cele două pronunțate, eventual modificată, inclusiv în sensul adăugării unui spor în conformitate cu articolul 24 din codul penal;
- în temeiul dreptului național bulgar, pedeapsa cea mai grea care poate constitui pedeapsa totală ar fi pedeapsa închisorii de 18 luni, dintre care 12 luni cu suspendare, pronunțată de Landesgericht Klagenfurt (Tribunalul Regional din Klagenfurt), și
- interzice instanței să ia în considerare pedeapsa cu suspendare, legea națională interzicând pronunțarea unei astfel de măsuri în cazul existenței unor antecedente penale ale domnului Beshkov, altele decât hotărârea Landesgericht Klagenfurt (Tribunalul Regional din Klagenfurt).

⁷ Decizia-cadru a Consiliului din 27 noiembrie 2008 privind aplicarea principiului recunoașterii reciproce în cazul hotărârilor judecătorești în materie penală care impun pedepse sau măsuri privative de libertate în scopul executării lor în Uniunea Europeană (JO 2008, L 327, p. 27).

75. Din cele ce precedă desprindem următoarele consecințe: luarea în considerare a condamnării austriece în scopul executării pedepsei bulgare ar avea drept efect, în condițiile descrise anterior, modificarea modului de executare a pedepsei austriece, pe care instanța bulgară ar trebui, de exemplu, să o transforme în pedeapsă cu executare în cadrul stabilirii unei pedepse globale⁸.

76. Or, Decizia-cadru 2008/675 interzice tocmai modificarea hotărârii străine în cadrul simplei sale luări în considerare, astfel cum precizează norma prevăzută la articolul 3 alineatul (3) din această decizie-cadru, care precizează că luarea în considerare a unei condamnări anterioare străine nu poate avea efectul de a o revizui, ceea ce s-ar întâmpla dacă ar fi aplicate normele naționale bulgare.

77. Această constatare conduce la concluzia ca instanța națională bulgară nu poate realiza contopirea pedepselor potrivit normelor sale de drept intern. Astfel, decizia-cadru menționată este guvernată de principiul echivalenței⁹. În conformitate cu acest principiu, luarea în considerare a condamnărilor anterioare pronunțate de instanța unui alt stat membru nu este obligatorie pentru instanța națională sesizată cu ocazia unui nou proces penal decât în măsura în care această luare în considerare este posibilă într-o situație pur internă.

78. Așadar, ajungem la concluzia că instanța bulgară nu trebuie să ia în considerare hotărârea de condamnare pronunțată de Landesgericht Klagenfurt (Tribunalul Regional din Klagenfurt).

79. Prin urmare, potrivit analizei noastre, în prezenta cauză nu este posibilă nicio contopire, întrucât această problemă nu se pune decât între două hotărâri de condamnare dintre care una nu poate fi luată în considerare.

80. Concret, din toate cele prezentate anterior rezultă că domnul Beshkov va trebui să execute cele 12 luni de închisoare cu executare pronunțate în Bulgaria, care se vor adăuga la cele 6 luni deja executate în Austria. Această situație ar putea fi considerată de instanța națională drept exagerat de severă.

81. În consecință, luând în considerare funcția pedepsei pe care am reamintit-o anterior, instanța națională va putea face uz de posibilitatea oferită de Decizia-cadru 2008/675 de a asigura aplicarea principiului individualizării pedepsei prin recurgerea la un demers legat de principiul proporționalității.

82. Într-adevăr, din cuprinsul articolului 3 alineatul (5) din această decizie-cadru, astfel cum trebuie interpretat în lumina considerentelor (8) și (9) ale acesteia, rezultă că, în cazul în care imposibilitatea instanței naționale de a aplica normele acesteia – cum este cazul în speță – ar obliga-o să pronunțe o hotărâre excesivă – ceea ce pare să reiasă din întrebarea adresată –, atunci ea ar putea să pronunțe o pedeapsă mai blândă în cazul în care consideră că împrejurările în care a fost săvârșită infracțiunea permit acest lucru, iar scopul pedepsei continuă să fie garantat.

83. Situațiile și soluțiile concrete preconizate mai sus sunt doar cu titlu de exemplu al raționamentului nostru, deoarece, în orice caz, doar instanța națională are competența de a stabili modul de executare a pedepsei bulgare, conform dreptului său intern și în lumina normelor prevăzute de Decizia-cadru 2008/675.

⁸ Reamintim aici rezervele prezentate la punctul 73 din prezentele concluzii.

⁹ A se vedea considerentele (5)-(7) ale acestei decizii-cadru.

V. Concluzie

84. Având în vedere toate considerațiile precedente, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Sofiyski rayonen sad (Tribunalul de Raion Sofia, Bulgaria) după cum urmează:

- „1) În scopul luării sale în considerare în cadrul unui nou proces penal într-un stat membru, în conformitate cu dispozițiile Deciziei-cadru 2008/675/JAI a Consiliului din 24 iulie 2008 privind luarea în considerare a condamnărilor în statele membre ale Uniunii Europene în cadrul unui nou proces penal, o hotărâre judecătorească pronunțată într-un alt stat membru al spațiului de libertate, securitate și justiție nu trebuie să fie recunoscută în prealabil conform unei proceduri speciale, precum cea prevăzută de Nakazatelno-protsesualen kodeks (Codul de procedură penală bulgar).
- 2) Articolul 3 alineatul (1) din Decizia-cadru 2008/675 trebuie interpretat în sensul că:
 - constituie un proces penal o procedură care are ca obiect executarea unei pedepse pronunțate de o instanță a unui stat membru pentru care trebuie să fie luată în considerare condamnarea anterioară pronunțată de instanța unui alt stat membru și
 - cererea de luare în considerare a unei condamnări anterioare pronunțată de instanța unui alt stat membru poate proveni direct de la persoana condamnată.
- 3) Articolul 3 alineatele (1) și (3) din Decizia-cadru 2008/675 trebuie interpretat în sensul că se opune ca o reglementare națională, precum cea în discuție în litigiul principal, să prevadă că o instanță națională revizuieste, în cadrul unui nou proces penal, pedeapsa aplicată de instanța altui stat membru și deja executată, în scopul aplicării unei pedepse privative de libertate totale care să includă pedeapsa pronunțată în celălalt stat membru.
- 4) Pentru asigurarea efectului util al Deciziei-cadru 2008/675, instanța națională trebuie, dacă este cazul și cu respectarea condițiilor și a rezervelor pe care acest text le prevede, să aplice dispozițiile articolului 3 alineatele (1), (3) și (5) din această decizie-cadru coroborate cu considerentele (8) și (9) ale acesteia.”